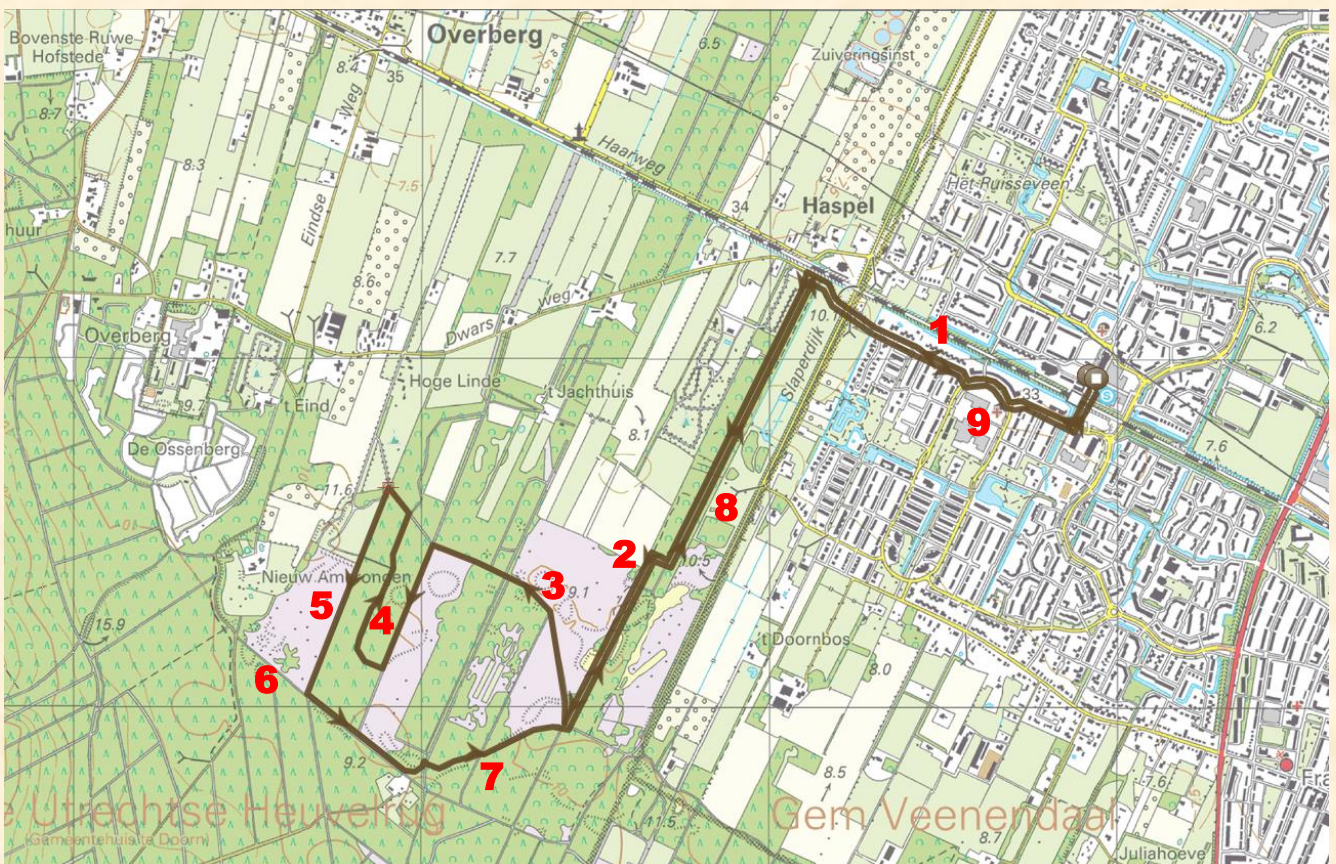
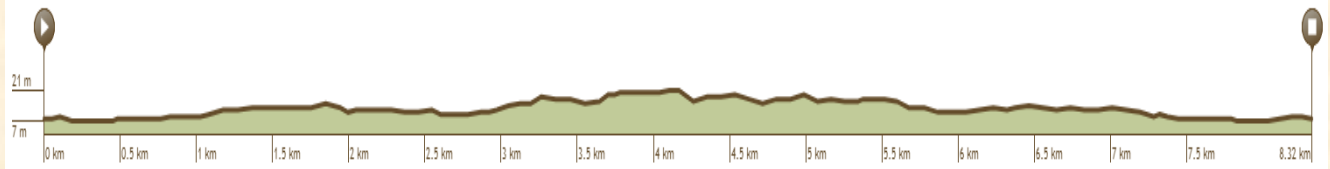

de Heideveldjes bij Overberg

Voor degenen die al wandelend een goed beeld willen krijgen van het door ons in deze brochure onder de aandacht gebrachte natuurrijke gebied bij Overberg beschreven wij een acht kilometer lange route die bij het station Veenendaal West begint en eindigt. De eerste twee kilometer van het geopad worden ook op de terugweg gevolgd.

Route 8,3 km. Voor de GPS RouteYou versie, klik [hier](#).

1. Vanuit het station moet voor het bereiken van ons doelgebied eerst de nog jonge Dichtersbuurt worden doorkruist. We volgen er de straat die grotendeels evenwijdig langs de spoorlijn naar de Slaperdijk loopt. De dijk is een 17de-eeuwse dam die het water van de Nederrijn bij hoge rivierstanden moest beletten onderlangs de Utrechtse Heuvelrug naar het Eemland te stromen. De deels vrij imposante waterkering loopt in vrijwel dezelfde richting als de lange strookvormige kavels in zijn omgeving.
2. Aan de andere kant van de dam betreden we het grondgebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug waar ons geopad ruim 100 meter verderop links een bosstrook induikt. Na ongeveer een kilometer komen we er tussen twee heideterreinen terecht in een gebied met kleinschalig reliëf waar ruim 10.000 jaar oude windzandruggetjes in historische tijd werden verminkt door zandverstuivingen. Ook nu zijn er lokaal nog verstuivingen mogelijk. Om ons de effecten daarvan te kunnen tonen buigt het geopad nu wat naar rechts. We krijgen dan een recent gevormde en ten dele nog onbegroeide

uitwaaiingslaagte te zien die is omgeven door bebost geraakte overstoven gronden. Aan de rand van de uitwaaiingslaagte verraden door de winderosie blootgelegde donkergekleurde uitgeloopte bodems de hoogteligging van het terrein voordat de recente verstuingen begonnen.

3. Na het passeren van de uitwaaiingslaagte volgen wij de bosrand naar een vijfsprong. Voor ons zien we er een met (bloeiende) heide begroeide windzandrug die nog zijn glooiende uiterlijk behield. Het inspirerende uitzicht hierop weerhoudt ons er vervolgens niet van scherp rechtsaf te slaan omdat aldus nader kennis gemaakt kan worden met het geaccidenteerde heideterrein waar de rug is gelegen. We kunnen de uitwaaiingslaagte waar wij zojuist al langs liepen dan nog eens van een andere gezichtshoek bekijken. Verderop loopt het geopad langs een met heide begroeide rug die aan de buitenkant nog authentiek lijkt maar waarvan de kern ging stuiven. Vanuit het pad is dat echter niet zo goed te zien.

4. Doorlopend komen we terecht in een bosstrook. De wandelroute blijft het pad daar nog trouw tot het op een kruising schuin naar rechts knikt. Het is dan namelijk verleidelijker linksaf te slaan en langs een strookvormig heideterrein te gaan lopen. Na enkele honderden meters kruisen wij er diagonaal een door ruggetjes geflankeerde uitwaaiingslaagte. Evenals de meeste andere uitwaaiingslaagten in deze omgeving is ze zuidwest-noordoost georiënteerd. Een eindje verderop lokt een pad ons rechts het bos weer in. Dit pad volgend lopen wij voorbij een markante bocht enigszins slingerend ongeveer in de tegenovergestelde richting als langs de heidestrook het geval was. Rechts trekken dan in een wat hoger gelegen bosgedeelte een kleine en een vrij grote ovale terreindepressie onze aandacht.

5. Enkele honderden meters verderop bereikt het geopad een scheve kruising waar we linksaf slaan. Even later wordt dit op een driesprong herhaald. De route loopt daarna successievelijk langs een verblijfsrecreatieterrein en heidesavanne die begraasd wordt. Vervolgens komen we terecht op een kruising vanwaar de terugtocht naar het station Veenendaal West zou kunnen worden begonnen.

6. Het verdient echter aanbeveling rechts eerst nog even een bezoekje te brengen aan een uitwaaiingslaagte waarvan de grillige contouren door stuifklifjes worden gemarkeerd. Daar bestaat trouwens de mogelijkheid op een bankje uit te rusten. Na het aanschouwen van de geomorfologisch interessante laagte begint nu toch echt de terugtocht naar Veenendaal. Die brengt ons eerst weer naar de kruising waar voor het uitstapje naar de omklifte laagte rechtsaf werd geslagen. Op die kruising blijven we vervolgens rechtdoor lopen tot zich in het bos rechts een woning laat zien.

7. Bij het huis buigt de georoute op een driesprong schuin naar links om ons een bosgedeelte met vrij markante oude windzandruggen te tonen. Iets verderop gaat dit bosgedeelte over in de geaccidenteerde heide waar wij voor het eerst dergelijke geofenomenen te zien kregen. Ons wacht dan ook een weerzien van de vijfsprong waar we toen scherp rechtsaf sloegen.

8. Op de vijfsprong herkennen wij nu waarschijnlijk ook de twee kilometer lange route die werd gelopen om de heideterreintjes van het wandelgebied te kunnen bezoeken. Voor de verdere terugkeer naar het station Veenendaal West zal die route door ons nu nog een keer in de tegenovergestelde richting worden bewandeld. Dit betekent dat de bosstrook die wij bij de Slaperdijk indoken andermaal onze ambiance mag zijn en de deels nog kale jonge uitwaaiingslaagte bij de bosstrook zelfs voor de derde keer aandacht krijgt.

9. Aan het eind van de bosstrook gaan we bij de spoorlijn rechtsaf om na het passeren van de Slaperdijk via de Dichterswijk van Veenendaal West terug te keren naar het station waar onze wandeling begon.

Door de wandeling leerden wij het beschreven gebied kennen als een afwisselend natuurlijk landschap met over het algemeen tamelijk kleinschalig reliëf. Behalve intimiteit genererende en al vrij oude bosvegetaties bood het ons de ruimtebelevingsmogelijkheden van stukken cultuurland en heideterreinen.

Toelichting

Het wandelterrein is een ten westen van Veenendaal gelegen enigszins geaccidenteerd gebied waar bos en heide elkaar strooksgewijs afwisselen. Ruggetjes en grilliger reliëf van droge zandgronden verlevendigen er een uitgestrekt terras onderlangs de Utrechtse Heuvelrug.

Aan de zuidwest- en zuidzijde wordt het gebied omarmd door een boogvormig gedeelte van de lange stuwwal die een grote tong Scandinavisch landijs zo'n 130.000 jaar geleden vanuit het zuidelijk deel van de Gelderse Vallei opschoof. Het ontstaan van het boogvormige stuwwalgedeelte bij het wandelgebied hield verband met een lokaal tijdelijk sterker opdringen van het ijs.

Smeltwater van het landijs en de enkele tienduizenden jaren geleden vaak nog weer ontstane sneeuwaccumulaties deponeerden binnen de stuwwalboog veel zand en grind. Onder droge koude omstandigheden was daarna vooral vorming van grindarme windzanden mogelijk. Daarbij ontstonden plaatselijk enkele meters hoge ruggetjes.

Evenals andere gebieden met droge zandgronden werd de Utrechtse Heuvelrug sinds de bronstijd gaandeweg vrijwel geheel ontbost en vele eeuwen overwegend als (gemeenschappelijke) graasgrond gebruikt. Steppe- en heidevegetaties gingen nu domineren wat ook in en bij het wandelgebied het geval was.

Onder de heide was met name in droge, voedselarme windzanden een sterke uitloging mogelijk waarbij ijzer- en humusverbindingen deels echter al snel weer neersloegen. Aldus ontstonden dichte donkere banken die veel vocht vasthielden en de bodem goed tegen erosie beschermden. Bodems met zulke kenmerken worden (haar)podzolen genoemd.

Zoals gebruikelijk werd de heide vroeger nu en dan geplagd om bij te dragen aan de bemesting van nabijge schrale akkers. De boeren deponeerden de plaggen in stallen waar kleinvee 's nachts zorgde voor een verrijking met dierlijke uitwerpselen.

Herhaaldelijk plaggen kon er toe leiden dat de podzolen verdwenen en los zand aan de oppervlakte kwam te liggen. Er werden dan lokale verstuingen mogelijk als gevolg waarvan sommige zandruggetjes zouden worden verminkt en een grillig reliëf kon ontstaan.

Het wandelgebied ligt in een zone onderlangs de (noord)noordoostelijke flanken van de Utrechtse Heuvelrug waar het land sinds de late Middeleeuwen vrijwel loodrecht op de hoogtelijnen in grote strookvormige kavels werd verdeeld. Aldus was er een eerlijke verdeling van de als akker- wei- en hooiland bruikbare zones mogelijk.

Waar sloten niet als perceel scheidingen konden fungeren omgaven de boeren de percelen vaak met houtsingels die brand- en geriefhout leverden:

In het wandelgebied bleef de heide tot na het midden van de 19de eeuw nog over flinke aaneengesloten oppervlakten behouden. Sindsdien is ze echter voor een belangrijk deel bebost geraakt of tot agrarisch cultuurland ontgonnen.

Aan de noordrand van het natuurrijke wandelterrein kregen diverse terreinen in de vorige eeuw een verblijfsrecreatieve functie.

Alle rechten met betrekking tot de tekst en het kaartmateriaal uit deze uitgave berusten bij stichting Telluris. Persoonlijk gebruik van de uitgave is toegestaan maar niet voor zakelijke en commerciële doeleinden tenzij dit schriftelijk met de rechthebbende(n) is overeen gekomen. Voor de foto's is de rechthebbende Stichting Geopark Heuvelrug i.o. of haar rechtsopvolger.